

e-Bibl.

XIII

1

AU

DIE „TSCHECHISCHE“ RECHTSCHREIBUNG

PRAWOPIS ČESKÝ

OD

WÁCLAWA HANKY,

RYTJĚŘE ŘÁDU SW. WLAD. BIBL. NÁRODN. MUSEUM.

Václav Hanka

3., verbesserte Aufl.

TŘETJ POOPRAWENÉ WYDÁNJ.

W P R A Z E

TISKEM SYNŮ BOHUMILA HÁZE.

1 8 5 3.

Ex libris Röcherti.

PRAWOPIS ČESKY

OD

WACLAWA HANKY

VLADIVĚ JÁDOU SV. VÁCLAV. PUBL. NÁRODNĚ MUSEUM

SWB Boud

Christian-Weise-Bibliothek	
Zittau	
wiss. Altbestand	
1544	97

Boh. 371 / XXIII

P R E D M L U W A.

Tak jako we všech téměř jazycích nemožno jest dobře psáti, prvé nežli se aspoň neyhlavnějšj částky řeči byly přehledly, tak také w českém; pročž sem z předu postavil krátký wýtah z Mluwnice podlé Dobrowského, totiž: *o pjsmenech wúbec, o pohlawj, a o skloňowánj, na to teprw některá prawidla Prawopisu osnowal, a ku konci*

k pohodlnějšmu nahlédnutí abecedními
obsahy některých slov opatřil. — Není
Prawopis tento toliko pro ty, kteříž
se k obdobnému (analogickému) psaní při-
znávají, ale i kteříž až posavad ne-
dbalým zvykem se řídí; neboť mohau
wždycky po **ł**, **ł**, **ł**, hrubé **ŷ**, a na
začátku slova zavřené **ŷ** psáti.

O P J S M E N E C H.

1. Každá řeč složena jest ze slov, slova ze syllab, syllaby z pjsmen.

W českém gazyku máme způsob latinské abecedy, jako téměř všickni europejskj narodové. Že však latinská abeceda českému gazyku nestačuje, doplňuje se znamenánými pjsmeny: ě, ň, ř, d', t', ž, š, č.

2. ROZWRŽENJ PJSMEN.

- I. i, y, e, a, o, u; g.
- II. w, f, b, p, m.
- III. n, l, r.
- IV. d, t.
- V. z, ž; s, š; c, č.
- VI. h, ch; k.

5. SAMOHLÁSKY.

Samohlásky gsau takowá pjsmena, gežto sama pro sebe snadno wyslowena býti mohau, a syllabu dělagj. Rozwrhugj se w ostré: *i, y, e, a, o, u.*

w průtažné: *j, ý, é, á, ů, au.*

i se protahuge dolů *j: djlo.*

y, e, a se znamená čárkau *ý, é, á: milý, milé, milá.*

o se neprotahuge nikde; kdeby se prodlaužiti mělo, proměňuge se w *ů* s kraužkem: *strom, strůmek, mjsto strómek,*

u se též nikde neprotahuge, ale měnj se w *au: sud, saudek, mjsto súdek.*

ě měké se měnj w průtažné *j: wěriti, wjra, děliti, djl.*

Měké *ě* může gen státi po *w, f, b, p, m, n, d, t*; po ostatnjch sauhláskách pak mjsta nemá.

w : wěk *b* : běh

f : fětoch *p* : pět

m : město *d* : děd

n : něco *t* : těsto.

Předcházjli měké ě twrdé *r*, tu se proměňuje w *ř*: *řeka* místo *rěka*.

Máme také polosamohlásky, *l*, *r*, kteréž také syllabu dělajj: *slza*, *brdo*.

4. SAUHLÁSKY.

Spoluzwučky gsau takowá pjsmena, gežto beze samohlásky zřetedlně wyslowena býti nemohau. Gsau pak

měké: *g*, *ř*, *ž*, *š*, *c*, *č*.

twrdé: *r*, *h*, *ch*, *k*.

obogetné: *w*, *f*, *b*, *p*, *l*, *m*, *n*, *d*, *t*,
z, *s*.

<i>g</i> : giný,	<i>gjl</i> ;	<i>r</i> : ryba,	<i>rýma</i> .
<i>ř</i> : řícti,	<i>řjgen</i> ;	<i>h</i> : hynu,	<i>hýbati</i> .
<i>ž</i> : život,	<i>žjla</i> ;	<i>ch</i> : chyba,	<i>chýlj</i> .
<i>š</i> : široký,	<i>šjdlo</i> ;	<i>k</i> : kyše,	<i>kýsne</i> .
<i>c</i> : cit,	<i>cjtiti</i> .		
<i>č</i> : čich,	<i>čjhati</i> .		
<i>w</i> : wigi,	<i>wjti</i> ;	<i>wygi</i> ,	<i>wýti</i> .
<i>f</i> : fiala,	<i>fjk</i> ;	<i>harfy</i> .	—
<i>b</i> : bidlo,	<i>bjti</i> ;	<i>byt</i> ,	<i>býti</i> .
<i>p</i> : pigi,	<i>pjti</i> ;	<i>pyšný</i> ,	<i>pýcha</i> .

m :	milý,	mjlo ;	mydlit,	mýdlo
n :	nit,	njzko ;	nygi,	nýti.
d :	diw,	djwati ;	kdy,	dým.
t :	tis,	tjž ;	ty,	týž.
z :	zisk,	zjskati ;	kozy,	—
s :	silný,	sjla ;	syn,	sýr.

5. PROMĚNA SAUHLÁSEK.

d	w	z :	předu,	přjze.
t	—	c :	swjtiti,	swjce,
h	—	z, ž :	struha,	struze, straužka.
ch	—	š :	duch,	duše.
k	—	c, č :	slawjk,	slawjci, slawjče.
s	—	š :	nositi,	núše.

6. POHLAWJ ROZLIČNOST.

Pohlawj gest trogj:

Mužské, střednj, ženské.

W gednotném počtu.

—	o	a
on,	ono,	ona.

ten,	to,	ta.
sám,	samo,	sama.
geden,	gedno,	gedna.
wšecek,	wšecko,	wšecka.
wúl,	howado,	kráwa.
den,	dno,	dna.
rád,	rádo,	ráda.
zdráw,	zdráwo,	zdráwa.
dal,	dalo,	ďala.
dán,	dáno,	dána.
lit,	lito,	lita.

Mužské, střednj, ženské.

W množném počtu.

<i>i</i>	<i>a</i>	<i>y</i>
oni,	ona,	ony.
ti,	ta,	ty.
sami,	sama,	samy.
wšickni,	wšecka,	wšecky.
rádi,	ráda,	rády.
zdráwi,	zdráwa,	zdráwy.
páni,	drwa,	ženy.
dali,	dala,	daly.

SKLOŇOWÁNĀ.

O GMÉNĚ STATNĚM.

8. Statné (*substantivum*) znamená buď skutečnou samostatnou osobu čili věc, jako člověk, kniha; buď vlastnost pro sebe vzatu: umělost, užitek.

Proměny pádu jsou většim dílem samohlásky.

Sauhlásky jsou toliko *m* a *ch*.

Přirostek: *ow*, *en*, *et*, *at*.

Dva pády máme w českém jazyku, gežto zvláštnj jsou, totiž: Mjstnj (Lokal) a Nástrognj čili Společnj (Instrumental, Sociativ.)

Lokal nikdy bez předložky (*praepositio*) nebývá.

Nenjli při Sociativu žádné předložky, Instrumental slowc.

Na bogišti s bratrem, mečem se bránil.

Skloněnj máme pro mužská a střednj

gména dvě, pro ženská tři, a pro všecko troje pohlaví jedno.

SKLONĚNÍ I.

9. K prvnímu sklonění náležejí všechna jména mužská, kteráž mají na konci tvrdou souhlásku, a střední, ježto mají o: mladík, chrám, stádo.

		<i>Mužská.</i>		<i>Střední.</i>
Gednot.	<i>Nom.</i>	chlap,	dub,	slowo.
	<i>Akk.</i>	chlapa,	dub,	slowo.
	<i>Gen.</i>	chlapa,	dubu,	slowa.
	<i>Dat.</i>	chlapu,	dubu,	slowu.
	<i>Lok.</i>	chlapu,	dubě,	slowě.
	<i>Soc.</i>	chlapem,	dubem,	slowem.
	<i>Vok.</i>	chlape,	dube.	
Množ.	<i>Nom.</i>	chlapi,	duby,	slowa.
	<i>Akk.</i>	chlapy,	duby,	slowa.
	<i>Gen.</i>	chlapů,	dubů,	slow.
	<i>Dat.</i>	chlapům,	dubům,	slowům.
	<i>Lok.</i>	chlapjch,	dubjch,	slowjch.
	<i>Soc.</i>	chlapy,	duby,	slowy.

Při mužských gmenech se dělá rozdíl mezi životnými a bezživotnými; životná magj Genitiv místo Akkusativu, bezživotná Akkusativ rovněž Nominativu.

Životná magj Genitiv *a*: slona.

Bezživotná *u*: trámu.

Předce však magj některá bezživotná také *a*: 1) gména míst: Řjm, Řjma, Lwow, Lwowa. 2) gména měsíců: leden, ledna; listopad se wygjmá. 3) gména dnj: dnešek, zegtřek, pondělek. 4) a giná: chlěw, chléb, zákon, mleyń, kostel, seyr, večer, klášter, oběd, kaut, život, ocet, swět, owes, dobytek, rybnjk, hřbitow, žaludek, podolek, kosteljk, pokogjk a m. g.

Některá magj *a* i *u*: sen, dům, braw, okow, ostrow, sklep, hrom, komjn, záhon, swjcen, aumysl, stůl, dwůr, chomaut, nežit, les, kus, duch, hřjch, kožich, kalich, ořech, gazyk, potok, rok, řebřjk, pilnjk, — obzvláště s předložkou magj *a*: s ostrowa, do dwora a t. d.

Dativ při životných bývá také *owi*:

Wáclawowi, hochowi; — nikoli však gak se někdy slýchá *oi: Wáclawoi, hochoi*.

Vokativ také *u*, nejvíce po *k, ch, k*: *wrahu, hochu, strejčku*.

Syn má gen *u*: *synu*.

Lokál při bezživotných a v středním pohlaví měké *ě*; po *h, ch, k*, však *u*: *na břehu, w prachu, na počátku, we gluu, w uchu, na oku*.

W množném počtu gest Nominativ při životných gemné *i*, proč se také *h* w *z*, *ch* w *š*, *k* w *c* proměnití musj, neboť gich gemné *i* netrpj: *podruh, podruzi, ginoch, ginoši, pták, ptáci*.

Kde toho sluch žádá, stawj se *owé*: *lwowé, tchánowé, swědkowé*.

Dlouhé *é* se klade po *an, el*: *Slowané, manželé*; w těchto též po *d*: *sausedé, židé, lidé*.

Bezživotná magj *y*, a kde toho sluch žádá, *owé*: *stromy, stromowé*.

Akkusativ gest gak při životných tak při bezživotných vždy gen *y*.

Chybně se tedy mluví: máme wogáci na noclehu. Chytil sem ptáci; má býti: wogáky, ptáky.

Genitiv též bez ů: od Pražan, přátel, nepřátel; z kořen, bez peněz, pět loket a t. d.

W Lokalu gest jch gak w prwnjm tak w druhém skloněnj mužského i střednjho pohlavj; po n, d, t však ech se klade: o synech, po schodech, na listech. Též w mnohých giných ech užjwati wolno: w zubech, w časech.

W Sociativu gest w prwnjm skloněnj y, nikdy ami, ledaby toho srozumitelnost ne-wyhnutelně žádala, a to gen w mužském pohlavj, nikdy w střednjm: utjrala nohy wlasj, zdá se temno, tedy: utjrala nohy wlasami.

SKLONĚNJ II.

10. K tomuto skloněnj náležj: wšecka mužská gména na měkau sauzwučku, a střednj na e:

		<i>Mužská.</i>	<i>Střednj.</i>	
Gednot.	<i>Nom.</i>	hráč,	meč,	pole.
	<i>Akk.</i>	hráče,	meč,	pole.
	<i>Gen.</i>	hráče,	meče,	pole.
	<i>Dat.</i>	hráči,	meči,	poli.
	<i>Lok.</i>	hráči,	meči,	poli.
	<i>Soc.</i>	hráčem,	mečem,	polem.
	<i>Vok.</i>	hráči,	meči.	
Množ.	<i>Nom.</i>	hráči,	meče,	pole.
	<i>Akk.</i>	hráče,	meče,	pole.
	<i>Gen.</i>	hráčů,	mečů,	polj.
	<i>Dat.</i>	hráčům,	mečům,	poljm.
	<i>Lok.</i>	hráčjch,	mečjch,	poljch.
	<i>Soc.</i>	hráči,	meči,	poli.

W druhém skloněnj vycházegjcej na *ec* magj Vokativ *če*: *chlapec*, *chlapče*; na *ce* magj *ce*: *saudce*, *saudce*.

W Sociativu množného počtu gest *i*, když však toho srozumitelnost newyhnutelně žádá, gak w mužském tak w střednjm pohlawj *mi*.

Wjceslabičná střednjho pohlawj odwr-

hugj w Genitivu množ. j: *ohnišť, spáleníšť*; *wegce wegci, wegcem* má *wagec*.

a) Starožitná gména střednjho pohlavj na mě, magj w Genitivu *ene*, w Dativu a Lok. *eni*, Soc. *enem*: *sjmě, semene, seme- ni, semenem*. W množném *semena* gako od *semeno*.

b) Gména mladých, gak lidj tak zwj- řat, magj w Genitivu *ěte*, w Dativu a Lok. *ěti*, Soc. *ětem*: *žjdě, žjděte, žjděti, žjdětem*; *kuře, kuřete, kuřeti, kuřetem*. W množném počtu gdau podlé prwnjho skloněnj (*slowa*) a magj *ata*: *žjd'ata, žjd'at*; *kuřata, kuřat* a t. d.

Tak také gdau: *paupě, daupě, chwoště*.

Djtě gde w množném počtu podlé sklo- něnj III. (*kosti*) a gest pak ženského pohlavj: *děti, dětj, dětem, dětech, dětmi*; *djtky* ale podlé skloněnj čtvrtého.

Nebe má w množném *nebesa, nebes, nebesum, nebesjch, nebesy*.

SKLONĚNĚJ III.

11. K tomuto skloněnj náležegj ženská gména na sauhlásku.

Gednot. <i>Nom.</i>	kost,	Množ. kosti.
<i>Akk.</i>	kost,	kosti.
<i>Gen.</i>	kosti,	kostj.
<i>Dat.</i>	kosti,	kostem.
<i>Lok.</i>	kosti,	kostech.
<i>Soc.</i>	kostj,	kostmi.
<i>Vok.</i>	kosti.	

Podlé skloněnj toho gdau také: *húl, mysl, zwěř, zběř, gař, twár, zed', stred strdi, mēd', čeled', pjd', kád', lod', nit, sjt', nat', lat', choť, chut', labut', čtwrt, past', srst, hrst, mosaz, spřež, otěž, os, pec, seč, žluč.*

Nowěgšj skloňugj také tato gména w množném podlé pátého skloněnj.

SKLONĚNĚJ IV.

12. K tomuto skloněnj náležegj ženská i mužská gména na *a*.

Gednot.	Nom.	ryba,	Množ.	ryby.
	Akk.	rybu,		ryby.
	Gen.	ryby,		ryb.
	Dat.	rybě,		rybám.
	Lok.	rybě,		rybách.
	Soc.	rybau,		rybami.
	Vok.	rybo.		

W Dativu a Lokalu opět *h* w *z*, *ch* w *š*, a *k* w *c* se měnj: *noha noze, maucha mauše, ruka ruce. Dcera má dceři, Akkusativ dceř i dceru.*

Gména mužského pohlavj magj *owi*: *sluha sluhowi, vládyka vládykowi, Linda Lindowi.* W množném počtu *gdau* podle skloněnj **I**.

SKLONĚNJ V.

15. **K** tomuto skloněnj náležegj všechna ženská gména na *ě* (*e*) pak na *ew*, *el* a *ginau* sauhlásku, kteráž nenáležegj k čtvrtému skloněnj: *duše, krmě, zbrog, stráň, země neb zem, meze neb mez, mřjže neb mřjž, věže neb věž.*

Gednot.	Nom.	země,	Množ.	země.
	Akk.	zemi,		země.
	Gen.	země,		zemj.
	Dat.	zemi,		zemjm.
	Lok.	zemi,		zemjch.
	Soc.	zemj,		zeměmi.

a) Gména, kteráž se skončugj na ě (e), magj w Akkusativu *i*: *zemi, mezi, duši*; která ale na sauhlásku, magj Akkusativ jako Nominativ: *zem, mez, stráň*.

b) Sem náležj *máti, dci*, Akkusat. *má-ter, dceř*, Gen. *mateře, dceře*, D. L. *ma-teri, dceři*; ostatnj od *matka, dcera*.

c) Genitiv množného počtu *j*: *konopj, pochodnj, studnj, geskynj*.

d) Gména, gežto vycházegj na *ce*, odwrhugj *j*: *slepice slepic, Buděgowice Buděgowic, lžjce lžic, pljce plic, swjce swěc* neb *swjc*. *Práce* má dle pravidla *pracj*.

e) Některá na *le* také odwrhugj *j*: *košil, mil, neděl.*

f) *W* Dativu magj *um* toliko: *dweřum, letnicum, hromnicum, wánocum, welikonocum*, a všecka gména měst a wesnic: *k Hořicum, proti Račicum.* Nikoli pak *slepicum.*

SKLONĚNJ VI.

14. *R* poslednjmu skloněnj náležegj všecka gména gakéhokoli pohlawj na *j*: *sudj, zbožj, lodj.*

Ged. Nom.	znamenj,	Množ. znamenj.
<i>Alk.</i>	znamenj,	znamenj.
<i>Gen.</i>	znamenj,	znamenj.
<i>Dat.</i>	znamenj,	znamenjm.
<i>Lok.</i>	znamenj,	znamenjch.
<i>Soc.</i>	(znamenjm,	znamenjmia

W gednotném počtu nenj žádné změny w pádech, toliko mužské a střednj po-

blawj magj w Sociativu jm: sudjm, zbo-
žjm; ženské pak j: panj, lodj, oracj.

Tak také stařj skloňowali w množném
počtu bratrj, kněžj, konj.

15. DUAL NEB DWOGNÝ POČET.

N. A.	ruce.	
G. L.	rukau,	nohau.
D. S.	rukama,	nohama.
N. A.	oči,	uši.
Gen.	očj,	ušj.
Dat.	(očjm,)	(ušjm.)
Lok.	(očjch,)	(ušjch.)
Soc.	očima,	ušima.

Množný počet ale: čtyry oka, ucha;
pět ok, uch.

O GMÉNĚ PŘJDAVNÉM.

16. Přjdawné (*adjectivum*) wygadruge
wlastnost čili powahu a způsobu statného
gména, kterauž statné auplněgi určeno bý-
wá. Přjdawná gsau troge:

- a) na sauhlásku:
zdráw, zdráwo, zdráwa.
- b) na dlauhé ý:
prawý, prawé, prawá.
- c) na dlauhé j:
božj, we všem pohlawj.

K prwnjm náležegj všecká přiwlastňowacj gména na *úw, owo, owa, a in, ino, ina: králúw králowo králowa, tetin tetino tetina*, a giná na sauhlásku: *hotow, bos, gist, wesel* a t. d.

W gednotném počtu se skloňugj podlé prwnjho (*chlap*) a čtwtého (*ryba*) skloněnj gmen statných, toliko gim Vokativ chybji.

W mužském a střednjm pohlawj gest Sociat. ým: *králowým, tetiným, zdrawým.*

W množném počtu mužský Nom. *králowi*, Akkus. *králowy*, střednj Nom. Akkus. *králowa*. Ženský Nom. Akkus. *králowy*. Ostatnj pády podlé přjdawných, obrazce A.

17. OBRAZEC.

		A.	B.
Gedn.	<i>Nom.</i>	pravý, s. é.	pravá, božj.
	<i>Akk.</i>	pravý, s. é.	pravau, božj.
	<i>Gen.</i>	pravého,	pravé, božjho.
	<i>Dat.</i>	pravému,	pravé, božjmu.
	<i>Lok.</i>	pravém,	pravé, božjm.
	<i>Soc.</i>	pravým,	pravau, božjm.
Množ.	<i>Nom.</i>	pravj, s. á.	pravé, božj.
	<i>Akk.</i>	pravé, s. á.	pravé, božj.
	<i>G. L.</i>	pravých,	pravých, božjch.
	<i>Dat.</i>	pravým,	pravým, božjm.
	<i>Soc.</i>	pravými,	pravými, božjmi.

W mužském pohlavj gest *Akkus.* když se k žiwotným klade, gako *Genitiv*: *mám welikého bratra, chytil sem cizjho kohautu;* bezžiwotný gako *Nom.* *mám weliký klobauk, letnj kabát.*

W ženském pohlavj skloněnj *B.* w *gednotném počtu* gest we wšech pádech *j*: *cizj žena, s matkau božj.*

W *Nom. množ. muž.* se měnj *r* w *ř*, *h* w *z*, *ch* w *š*, *k* w *c*, *ský* w *štj*, *cký* w *čtj*:

*dobrj, mnozj, hlušj, welicj, češtj páni, pan-
štj wogáci, němečtj služebnjci, hradečtj mě-
šťané, knjzetštj sedláci.*

*Sociativ dwogný, ýma: slzawýma oči-
ma, hluchýma ušima, neumytýma rukama,
dlauhýma nohama.*

O NÁMĚSTRÁCH.

18. *Náměstka (pronomen) stogj na mj-
sto statného gména, a gest bud' náměstka
statná, bud' přjdawná, n. p. gá, ty gsau
statné náměstky; tento, který přjdawné.*

OBRAZEC C.

	<i>Gednotný.</i>	<i>Množný.</i>
<i>Nom.</i>	ten, to, ta.	<i>Nom.</i> ti, ta, ty.
<i>Akk.</i>	ten, to, tu.	<i>Akk.</i> ty, ta, ty.
<i>Gen.</i>	toho, té.	<i>G. L.</i> těch, těch.
<i>Dat.</i>	tomu, té.	<i>Dat.</i> těm, těm.
<i>Lok.</i>	tom, té.	<i>Soc.</i> těmi, těmi.
<i>Soc.</i>	tjm, tau.	

Podlé obrazce C gdau: *onen, ono, ona; geden, o, a. Wšecken wšechen, wšecko wšechno wše, wšecka wšechna wše; Akkus. ž. wšecku wšechnu wši; Gen. wšeho a t. d.*

Podlé C w množném počtu *gedni, Genit. gedněch a t. d., wšickni wšichni, wšechněch wšech a t. d.* Tak také w jednotném *kdo, někdo, nikdo, kdožkoli; Genit. koho, Dat. komu a t. d.*

19. OBRAZEC D.

Gedn. Nom.	(on, ono),	(ona).
Akk.	geg, ge,	gi.
Gen.	geho,	gj.
Dat.	gemu,	gj.
Lok.	něm,	nj.
Soc.	gjm,	gj.
Množ. Nom.	(oni, ona),	(ony).
Akk.	ge,	ge.
G. L.	gich, nich,	gich, nich.
Dat.	gim,	gim.
Soc.	gimi,	gimi.

Podlé obrazce D gđau: *genž, genžto;*
Gen. *gehož, gehožto* a t. d.

Po předložce se *g* vždy proměňuje
w *n*: za *něg, z něho, k nj, při něm, s njm,*
od nich, proti nim, s nimi, na něgž, do
něhožto.

Něg skracovali stařj po předložkách:
oň, naň, proň, weň, seň, předeň, přeseň.

20. OBRAZEC E.

Gedn.	Nom.	<i>náš, e,</i>	<i>naše.</i>
	Akk.	<i>náš, e,</i>	<i>naši.</i>
	Gen.	<i>našeho,</i>	<i>našj.</i>
	Dat.	<i>našemu,</i>	<i>našj.</i>
	Lok.	<i>našem,</i>	<i>našj.</i>
	Soc.	<i>našjm,</i>	<i>našj.</i>
Množ.	Nom.	<i>naši, e,</i>	<i>naše.</i>
	Akk.	<i>naše,</i>	<i>naše.</i>
	G. L.	<i>našich,</i>	<i>našich.</i>
	Dat.	<i>našim,</i>	<i>našim.</i>
	Soc.	<i>našimi,</i>	<i>našimi.</i>

Podlé obrazce E gđau: *wáš vaše. Co*
čeho, něco něčeho, nic ničeho, magj gen
gednotný počet, a gsau pohlawj střednjbo.

Akkusativ s předložkami, magj toliko
č: oč, weč, nač, zač, seč, proč; přidáli se
geště ž, tu se mezi ně wložj e: očež, načěž,
začež, pročěž.

21. OBRAZEC STATNÝCH NÁMĚSTEK F.

Gednotný počet.

<i>Nom.</i>	gá,	ty.	
<i>A. G.</i>	mne mě,	tebe tě,	sebe se.
<i>D. L.</i>	mně mi,	tobě ti,	sobě, si.
<i>Soc.</i>	mnau,	tebau,	sebau.

Množný počet.

<i>Nom.</i>	my,	wy.
<i>A. G. L.</i>	nás,	wás.
<i>Dat.</i>	nám,	wám.
<i>Soc.</i>	námi,	wámi.

22. *Mne mně, tebe tobě, sebe sobě*
klademe: 1) Na začátku průpowědi. 2) Po
předložce. 3) Když vážnost neb důkladnost
wygádríti cheeme; všudy ginde se kladau
krátká: *mě mi, tě ti, se si.* U dobrých
spisowatelů nacházjme všudy *sobě.*

23. Čj, něčj, ký, gegj, *skloňuge se* podle B. čj syn? gegj, čj dcera? gegj, čjho syna? gegjho, čjch dcer? gegjch, čjmu synu? gegjmu, čjm dcerám? gegjm, o čjm synu? o gegjm, o čjch dcerách? o gegjch, s čjm synem? s gegjm, s čjmi dcerami? s gegjmi.

24. Mûg, s. moge *skráceně* mé, ž. moge *skráceně* má, Gen. mého a t. d.

Twûg, twoge twé, twoge twá, twého.

Swûg, swoge swé, swoge swá, swého.

Množ. mogi, moge má, moge mé *podlé* A. Akkus. m. ž. mé s. má, moge Gen. mých, a t. d.

O SLOWESECH.

25. Sloweso (*verbum*) gewj, že něco gest, neb že se něco děge, wygadřuge tedy *gednánj* aneb *staw* osoby čili věci, s urč. njm při tom času, zdaž o přítomném, minulém, aneb budoucjm řeč gest k. p. *gsem*,

zde gest něco, *gsem nesen*, tu se něco děge.

26. Slowesa česká *gsau* tvořena šesti-
rým způsobem, čímž weliké rozmanitosti
nabývagj. Tyto *formy gsau* následugjcej:
k půwodnj syllabě se zawěšuge:

I.	ti	: sestí,	léci,	kwésti.
II.	nauti:	sednauti,	lehnauti,	kwetnauti.
III.	ěti	: seděti,	ležeti.	
IV.	iti	: saditi,	položiti.	
V.	ati	: sedati,	lehati,	kwetati.
		sedáwati,	leháwati,	kwetáwati.
		sázjwati,	ljhati.	
			ljháwati.	
VI.	owati:	posedowati,	polehowati.	
		wysazowati,	prokwetowati.	

W páté formě po některých sauhlá-
skách mjsto *ati* gest *ěti*: *sázeti*, *pauštěti*,
máčeti, a tato gakožto opětawá magj w roz-
kazowacjm způsobu *ěg*, w přestupowacjm
ěge, a třetj osobu množného přítomného

času ěgj: sázeĝ, sázeĝe, sázeĝj; pauštěĝ,
pauštěĝe, pauštěĝj; máčĝeĝ, máčĝeĝe, máčĝeĝj.

27. OBRAZEC SLOWESA *gsem, býti.*

Přítomný.

Budaucj.

gsem, gsme.

budu, budeme.

gsi, gste.

budeš, budete.

gest, gsau.

bude, budou.

Přestupowacj.

m. gsa, s. ž. gsauci. m. buda, s. ž. budauci.

mn. gsauce. mn. budauce.

Rozkazowacj.

Trpný.

— *bud'me.*

(byt, byti,

bud', bud'te.

byto, byta.

byta, byty.)

Minulý.

Přestupowacj.

byl, byli.

m. byw, s. ž. bywší.

bylo, byla.

mn. bywše.

byla, byly.

28. *Gsem* s částečkau *ne*: *negsem*, *negsi*,
nenj; *negsme*, *negste*, *negsau*.

Geli *gsem* pauhé pomocné sloweso, pješ
se bez *g*: *byl sem*, *nebyl sem*.

Gsi se skracuge w *s*, když stogj po
giných částkách řeči a s nimi se spogj:
byls, *bylas*, *bylos*; *tys blázen*; *wjm žes tu*
byl; *geštěs mu nepsal*; *bylbys rád*. *Gseš*
mjesto *gsi* gest tuze všednj.

Gest se skracuge w *ge*; někdy má také
gesti, a geště mocněgi *gesti'*. Stogjli *ge*
po *t'*, tu se stahuge *t'* a *ge* w *tě*: *wstaltě*
mjesto *wstalt'* *ge*; *ontě* mjesto *ont'* *ge*.

W rozkazowacjm způsobu *bud'* s do-
kládacjm ž: *budiž*, *bud'mež*, *bud'tež*.

W budaucjm čase *budu*, též složená
lépe *zbudu*, *dobudu*, *nabudu*, *odbudu*, než
gak se často mluwj *zbydu*, *dobydu*, *nabydu*
a t. d.

W žádacjm způsobu pak *byl*, *bylo*,
byla, *byli*, *byla*, *byly*, se připoguge *bych*

bys, by, bychom, byste, by; bychme a bysme gest všedněgšj.

29. ČASOWÁNĚ.

I.

II.

III.

Oznamowacj přjtomný.

G.	1. wezu,	pigi,	hnu.
	2. wezeš,	pigeš,	hneš.
	3. weze,	pige,	hne.
Mn.	1. wezeme,	pigeme,	hneme.
	2. wezete,	pigete,	hnete.
	3. wezau,	pigj,	hnau.

Rozkazowacj.

G.	2. wez,	pj,	hni.
Mn.	1. wezme,	pjme,	hněme.
	2. wezte,	pjte,	hněte.

Přestupowacj přjtomný.

G.	m. weza,	pige,	hna.
	ž. wezau,	pigje,	hnauc.
Mn.	wezauce,	pigjce,	hnauce.

Neurčity.

	wéztj,	pjti,	hnauti.
--	--------	-------	---------

Minulý čin. přjčestj.

G.	<i>m.</i>	wezl,	pil,	hnul.
	<i>s.</i>	wezlo,	pilo,	hnulo.
	<i>ž.</i>	wezla,	pila,	hnula.
Mn.	<i>m.</i>	wezli,	pili,	hnuli.
	<i>s.</i>	wezla,	pila,	hnula.
	<i>ž.</i>	wezly,	pily,	hnuly.

Minulý trp. přjčestj.

G.	<i>m.</i>	wezen,	pit,	hnut.
	<i>s.</i>	wezeno,	pito,	hnuto.
	<i>ž.</i>	wezena,	pita,	hnuta.
Mn.	<i>m.</i>	wezeni,	piti,	hnuti.
	<i>s.</i>	wezena,	pita,	hnuta.
	<i>ž.</i>	wezeny,	pity,	hnuty.

Přestupowacj minulý.

G.	<i>m.</i>	wez,	piw,	hnuw.
	<i>ž.s.</i>	wezši,	piwši,	hnuwši.
Mn.		wezše,	piwše,	hnuwše.

30. K časowánj Imu (*wezu*) náležegj také takowá slowesa na *u*, kteráž *l* minulého času, a *ti* neurčitého způsobu zrowna

předcházející souhláse (*w, r*) nepřipouštějí, než před *l* a *ti* ještě *a* neb *e* přijímají, jako *žwu* *žwal* *žwáti*, *žeru* *žral* *žráti*, *mru* *mřel* *mřiti*, *dru* *dřel* *dřiti*; ačkoli z ohledu těchto časů do *IVho* (*el*) a *VIho* (*al*) přecházejí. Tak také náležejí *tepu*, *sypu*, k *Imu*, w neurčitým způsobu však a w časech ostatních pod ním k *VIImu*.

31. K časování *Imu* náležejí všechna slovesa na *i*, ačkoli se některá w druhé polowici *IVmu* neb *VIImu* blíží, jako: *meli* *mlel* *mliti* (*mleti*), pročez *mlet* podle *IIIho*, *mlen* podle *IVho*: *chci* *chtěl* *chtiti*, *pošli* (*pošlu*) *poslal* *poslati*, *steli* (*stelu*) *stlal* *stláti*, *koli* (*kolu*) *klal* *kláti*.

Tak také se krátký přítomný čas *i*, formy *ati* podle *IIIho* časuje, ačkoli neurčitý způsob se všemi ostatními časy, kteréž na obrazci pod ním stojí, k šestému náležejí.

II.	ljži,	češi,	meći.
	liž,	češ,	mec.
	ližte,	češte,	mecte.
	ljžjc,	češjc,	mecjc.
VI.	ljzati,	česati,	metati.
	ljzal,	česal,	metal.
	ljzán,	česán,	metán.
	ljzaw,	česaw,	metaw.

Ano i od slowes na *gi* bližj se neurčitý způsob a časy pod njm, podle rozličnosti hlásek, brzo k tomu, brzo k onomu časowánj:

obugi,	obul,	obut,	obauti	<i>dle</i>	iiho.
oděgi,	oděl,	oděn,	oděti	—	ivho.
hnigi,	hnil,	—	hnjti	—	vho.
lagi,	lál,	lán,	láti	—	viho.

Tak též: *hragi hrál, zragi zral, giž* také podle *VIho* zcela se skloňuje: *hrám hral, zráam zral.*

32. K časowánj *IIImu* (*hnauti*) náležej také *dmu dmul dmauti*. Však *gmu*

ždmu pnu, tnu žnu čnu, (načnu počnu začnu) a stanu gen w prwnj polowici, nebot' w druhé polowici odwrhugj n neb m, a tak řjkage k druhému časowanj přecházegj:

gmu,	gal,	gat,	gjtí.
ždmu,	žd'al,	žd'at,	ždjtí.
pnu,	pal,	pat,	pjtí.
tnu,	t'al,	t'at,	tjtí.
žnu,	žal,	žat,	žjtí.
začnu,	začal,	začat,	začjtí.
stanu,	stal,	—	státí.

Předce však giž časugj se některá z nich zcela pravidelně, *napnu, napnul, napnauti; nagmul, nagmauti; utnul, utnauti; segmul, segmauti; mjesto nagal, napal, nagjtí; ut'al, utjtí; sňal, snjtí.* Od *wezmu* řjká každý *wzal, wzat, wzjtí.*

Takowá slowesa na *nu*, kteráž *nu* připogugj buďto k plné slabice, jako *padnu, sednu, táhnu*; nebo po dwau sauhláskách beze samohlásky, jako *schnu, tknu, dotknu,*

odwrhugj w minulém čase *nu*, a časugj se
aspoň w tom čase podlé Iho časowánj:
padl, sedl, táhl, zapřúhl, sechl, dotekl.

33. ČASOWÁNĚ.

IV.

VII.

V.

Přjtomný.

G.	1. hledjm,	shánjm,	honjm.
	2. hledjš,	shánjš,	honjš.
	3. hledj,	shánj,	honj.
Mn.	1. hledjme,	shánjme,	honjme.
	2. hledjte,	shánjte,	honjte.
	3. hledj,	sháněgj,	honj.

Rozkazowacj.

G.	2. hled',	sháněg,	hoň.
Mn.	1. hled'me,	sháněgme,	hoňme.
	2. hled'te,	sháněgte,	hoňte.

Přestupowacj.

G.	<i>m.</i>	hledě,	sháněge,	honě.
	<i>ž.</i>	hledje,	sháněgje,	honje.
Mn.	—	hledjce,	sháněgjce,	honjce.

Neurčitý.

hleděti, sháněti, honiti.

Minulý čin. přjčestj.

G. m. hleděl, sháněl, honil.

s. hledělo, shánělo, honilo.

ž. hleděla, sháněla, honila.

Mn. m. hleděli, sháněli, honili.

s. hleděla, sháněla, honila.

ž. hleděly, sháněly, honily.

Minulý trp. přjčestj.

G. m. hleděn, sháněn, honěn.

s. hleděno, sháněno, honěno.

ž. hleděna, sháněna, honěna.

Mn. m. hleděni, sháněni, honěni.

s. hleděna, sháněna, honěna.

ž. hleděny, sháněny, honěny.

Přestupowacj minulý.

G. m. hleděw, sháněw, honiw.

ž. s. hleděwši, sháněwši, honiwši.

Mn. hleděwše, sháněwše, honiwše.

34. K časování IVmu (*hleděti*) náležej také jednoslabičná slovesa 1nj formy na *jm*, ačkoli samohláska *ě* ve dwéslabičném neurčitém způsobu *w j* se měnj: *bdjm*, *bděl*, *bdjti*; *mnjm*, *mněl*, *mnjti*.

35. K časování VII. (*sháněti*) náležej všeska slovesa začjnavá (*inchoativa*) na *ěti*: *owdowěti*, *plesniwěti*, *práchniwěti*, *zemdleti*, *oněměti*, *ochroměti*, *dřewěněti*, *scepeněti*, *zkameněti*, *bugněti*; *lačněti*, *pyšněti*, *lačněti*, *tučněti*, *osiřeti*, *lyseti*, *zwetšeti*.

Tak také: *howěti*, *upěti*, *skřipěti*, *siptěti*, *uměti*, *rozuměti*, *směti* (*smjti*), *zněti* (*znjti*), *pněti* (*pnjti*).

Všeska opětavá (*iterativa*) na *ěti*, protože vlastně k páté formě náležej, a toliko pro měké sauhlásky, své *a w ě* proměňugj: *sháněti*, *střjleti*, *pokaušeti*, *máčeti*, *rozwjgeti*, *zabjgeti*, *připjgeti*, *pomjgeti*, *wláčeti*, *obláčeti*, *pobjzeti*, *ljceti*, *zawáněti*, *dohljzeti* (*dohljžeti*), *napágeti*, *krágeti*, *rozpráwěti*, místo *skláňati*, *střjlati* a t. d.

Znak, po němž tato slowesa poznati můžeme, jest průtažná samohláska před *ěti*. Ostrau samohlásku magj toliko: *stawěti*, *klaněti se*, *mlaceti*, *wraceti*; dokonce žádné samohlásky nemá *zhrzeti*.

Některá jiná slowesa 3tj formy, kteráž sice opětowacj negsau, předce však trwalejšj gednánj wygewugj, jako: *haněti*, *bydleti*, *boleti*, *weleti*, *želeti*, *wězeti*, *mrzeti*, *museti*, *slušet*.

Máli sloweso wycházegjcej na *ěti* w rozkazowacjm způsobu *ěg*, tedy náležj k VIImu časowánj a musj mjti třetj osobu množného počtu *ěgj*, přestupowacj *ěge*: *sháněti*, *sháněg*, *sháněgj*, *sháněge*. *Hleděti* však *hled'*, *hledj*, *hledě* k IVmu.

36. K časowánj Vmu (*honiti*) náležegj také gednoslabičná na *jm*, ač w neurčitém způsobu průtažné *j* mjsto ostrého *i* magj: *ctjm*, *cti*, *ctjti*, *ctil*.

37. ČASOWÁNĚ VI.

Přítomný.

G.	1. wolám,	Mn.	1. woláme,
	2. woláš,		2. woláte,
	3. wolá,		3. wolagj.

Rozkazowacj.

G.	Mn.	1. woleyme,
	2. woley,	2. woleyte.

Přestupowacj.

G. m.	wolage,	ž.	wolagje.
	Mn.	wolagjce.	

Neurčitý.

wolati.

Činně přčestj.

G. m.	wolal,	Mn. m.	wolali.
	s. wolalo,	s.	wolala.
	ž. wolala,	ž.	wolaly.

Trpné přčestj.

<i>G. m.</i>	wolán,	<i>Mn. m.</i>	woláni.	
	<i>s.</i>	woláno,	<i>s.</i>	wolána.
	<i>ž.</i>	wolána,	<i>ž.</i>	wolány.

Přestupowacj.

<i>G. m.</i>	wolaw,	<i>ž.</i>	wolawši.
--------------	--------	-----------	----------

Mn. wolawše.

K časowánj *VImu* (*wolati*) náležegj také všeecka gednoslabičná formy prwnj na *úm*, ač w neurčitém průtažné *á* magj: *lkám*, *lkáti*, *lkal*. *Psáti* gest skrácceno *pjsati*, gehož přjtomný čas *pjši* podlé *II.* se časuge.

Neprawidelná *gsau*: *gdu*, *gjti*, *šel*; *mám*, *mjti*, *měl*; *chci*, *chtjti*, *chtěl*; *wjm*, *wjš*, *wj*, *wědj*; *gjm*, *gjš*, *gj*, *gedj*.

O PŘEDLOŽKÁCH.

38. Předložka (*praepositio*) ukazuge poměr, w gakémž osoba neb wěc k giné osobě neb wěci se má, a řj dj statná gména w gisté pády, gako:

o, <i>A. L.</i>	za, <i>A. G. S.</i>	pře-
u, <i>Gen.</i>	s, se, <i>A. G. S.</i>	pra-
w, we, <i>A. L.</i>	k, ke, ku, <i>D.</i>	pro, <i>Akk.</i>
wy-	ko-	pod, <i>A. S.</i>
pa-	ob, <i>Akk.</i>	mezi, <i>A. S.</i>
po, <i>A. L.</i>	od, <i>Gen.</i>	nad, <i>A. S.</i>
na, <i>A. L.</i>	wz-	roz-
do, <i>Gen.</i>	bez, <i>Gen.</i>	dle, <i>Gen.</i>
z, ze, <i>Gen.</i>	při, <i>Lok.</i>	
před, <i>A. S.</i>	kromě, <i>Gen.</i>	wůkol, <i>Gen.</i>
přes, <i>Akk.</i>	mimo, <i>A. G.</i>	wedlé, <i>Gen.</i>
proti, <i>Dat.</i>	okolo, <i>Gen.</i>	podlé, <i>Gen.</i>

O PŘJ SLOWKÁCH.

39. Přj slowka (*adverbium*) značj gakišy staw, neb gakausi powahu gednánj neb vlastnosti. Gsau pak *prosté*:

ba,	pak,	geště.
ni,	wen, wně,	brzy, brzo.
ne,	maně, manj,	preč, pryč.
ně,	nynj,	snad.

tu,	leda,	skoro.
-si,	lec,	hned.
ano,	záhy,	-krát.
až,	sice.	

40. Složené a odvozené.

gen,	gedno,	genom.
prw,	prwé.	
kdy,	někdy,	nikdy.
kde,	někde,	nikde.
zde,	pozdě,	ted'.
kam,	někam,	nikam.
sem, tam,	onam,	ginam.
aspoň,	alespoň,	giž.
zase,	předse, předce,	prece, koli.
ledwa,	gedwa,	sotwa.
wúbec	wesměs,	wnitř.
zegtra,	pozegtrj,	arci.
naschwál,	schwálně,	tuze.
zpět,	zpátky,	lépe, ljp.
zwlášt',	zwláště,	méně, mjň.
gistě,	gisto,	zagisté.
podtag,	přitom,	přjliš.
lze,	nelze,	déle, dyl.

auzko,	auže,	auž.
wzadu,	záze,	záz.
snad,	snáze,	snáz.
napřed,	přjze,	přjz.

česky, německy; přjdawné gméno ale má dlauhé ý: český, německý.

O SPOGKÁCH.

41. Spogka (*conjunctio*) spoguge gednotliwá slowa aneb celé průpowědi (sady).

Máme

<i>prosté:</i>		<i>spogené:</i>	
i,	an.	ano,	leda.
a,	at'.	těž,	zdaž.
by,	ač.	také,	zdali.
-bo,	pak.	byt',	zdaliž.
ne-	než.	aby,	nebot'.
-le,	leč.	čili,	nébrž, nýbrž.
-lí,	zda.	žet',	anobrž.
že,	brž.	ale,	alebrž.
či.			

O WYKŘIKNJCJCH.

42. Wykřiknjk (*interjectio*) gest pauhé vykřiknutj, kteréž gakýsi pocit wygadřuge, gako: o, ó! ay! no! ha! hahá! ohó! hey! ach! och! pfuy! pfý! st! pst! auwe! heysa! hopsa! ichuchu! a t. d.

PRAWIDLA PRAWOPISU.

O WELIKÝCH PJSME NECH.

43. Weliká pjsmena se kladau:

- a) Na počátku řeči: *Sám se nechwal nikdy, nebot' to blázni činj.*

Poněwadž pak puňtkem, znamenjm otázky a vykřiknutj, též puňtkem dwogjm, když se slova giného uwáděgj, řeč se koněj, tedy také i po těchto znamenjch:

Po niti klubka dogdeš. Brzo maudrý nedobře mudruge.

Dlaholi prodléwati budete? Neprátele w zemi! Chopte se zbraně!

Oldřich řekl: A ta Božena bude má žena.

b) *Wlastnj gména: Prwnj křest'anské české knjže byl Bořiwog.*

Sem se připogugj také statná gména a náměstky (*pronomina*), když s osobami wzácnějšmi pjsemuě gednáme:

Žádám Wašj Welebnosti; spolehám se na Waši Gasnost; račte Waše Milosti! Waše Důstognosti!

c) Někteřj spisowatelé pjšj také přiwlastňowacj přjdawná gména a slowa, na kterýchž záležj, aby si gich čtenář wšjmal, welikými pjsmeny, ano i začátek každého werše:

Knjže České wyzwalo Knjžete Německého na saubog.

Wšech neprawostj se warüg, Závisti pak neywjce! Měg Staré lidi w uctiwosti!

*Člowěk wše dle swého zrakü
Widj w swětle nebo w mraku.*

Na počátku každé řeči,
 píše se vždy písmě větší;
 w vlastním gméně, po puňtjku,
 w otázce a vykřjknjku;
 tak i po puňtjku dwogjm,
 když s tím řeč giného spogjm.

PROTAHOWÁNJ A OSTŘENJ SAMOHLÁSEK.

44. W rozvrženj písmen widěti gest, že máme ostré a průtažné, gemné a hrubé samohlásky, a měké, twrdé a obogetné spoluzwučky. Těmi se znamená slowo w písmě podle dobrého wyslowenj, žádného písmene neugjmagjce ani nepřidáwagjce. Že pak ale wyslowowánj sem tam chybné býwá, zde gsau toho některá prawidla.

45. Samohláska půwodnj syllaby gest w slowesech 1nj formy w přítomném čase ostrá, w neurčitém způsobě průtažná, w minulém čase většjm djlem ostrá, welmi zřjodka průtažná:

—	býti,	byl.
beru,	bráti,	bral.
pigi,	pjti,	pil.
wěgi,	wjti (wáti),	wál.
wedu,	wésti,	wedl.
kradu,	krásti,	kradl.
pasu,	pásti,	pásl.
bodu,	bůsti,	bodl.
rostu,	růsti,	rostl.
hodu,	hausti,	haudl.

Průtažné *é* před *st* wyslowugeme raděgi ostře, pročez se také psáti může: *westi*, *mesti*, *nesti*, *kwesti* a t. d.

46. **W** slowesech druhé formy býwá samohláska w prwnj syllabě brzy ostrá brzy průtažná: *tahnu* a *táhnú*, *zdwihnu* a *zdwjhnú*, *wadnu*, *stárnu*.

W neurčitém však se proměňuje *u* před *ti* wždycky w *au*: *táhnauti*, *lehnauti*, *sednauti*.

47. **W** slowesech třetj a čtwrté formy býwá samohláska půwodnj syllaby obyčegně

ostrá: *choditi, kliditi, pustiti, lomiti, mučiti* a t. d., předce však ale zřídka kdy průtažná: *kaupiti, sauditi, mjsiti, wrátiti, mlútiti.*

48. W slowesech páté formy, která z giných forem pocházegj, býwá samohláska půwodnj syllaby wždycky průtažná: *krýwati* od *krygi*, *mýwati* od *mygi*, *mjlati* od *meli*, *pjrati* od *peru*. Tu také přecházj o pravidelně w průtažné *á*:

mohu :	pomáhati.	koliti :	kálati.
topiti :	tápati.	kořiti :	kárati.
lomiti :	lámati.	choditi :	cházeti.

Tak magj též opětowacj na *ěti*, protože vlastně k páté formě náležegj:

kljzeti :	od	kliditi.
pauštěti :	—	pustiti.
wjdati :	—	widěti.
létati :	—	letěti.

49. W slowesech šesté formy (*owati*), necht' pocházegj od giných forem a neb

5*

ode gmen, zostruge se wždycky samohláska půwodnj syllaby:

wstaupiti : wstupugi.

posauditi : posuzugi.

ljtati : poletugi.

kaupiti : kupugi.

zpjwati : prozpěwugi.

pjši : wypisugi.

ljto : litugi.

kámen : kamenugi.

pán : panugi.

král : kralugi.

50. Welmi zřjčka se protahuge samohláska půwodnj syllaby w druhé a ostatnjch osobách, w nichž w druhé syllabě e býwá: *mohu můžeš může, mužem můžete mohau; koli kůleš, plači pláčeš, zowu zůweš, stoni stůněš, beru béřeš neb bereš a t. d.*

51. W rozkazowacjm čtwrté formy (*iti*) zostruge se samohláska gindy průtažná:

chwal, chwalme : chwáliti.

pal, palme : páliti.

sud', sud'me : sauditi.

kup, kupme : kaupiti.

Tak také w slowesech páté formy, kteráž mohau mjti ostrý přjtomný čas na *i*: *waž*, *kaž*, *piš*, od *wázi wázati*, *kázi kázati*, *pjši psáti*.

W giných přjpadnostech ostává samohláska půwodnj syllaby nezměněna: *skákey* od *skákati*, *házeg* od *házeti*, *sáhni* od *sáhnauti*.

52. Samohláska půwodnjch gmen býwá skoro wždycky ostrá, málo kdy dlauhá; tak také we gmenech od giných pocházegjcejch. *Plamen* má ostré *a*, *kámen* průtažné *á*; pročez se žádného gistého prawidla ustanowiti nemůže. Pro některá gména od giných pocházegjcej položjme následugjcej:

53. Gména ženského pohlawj z giných utwořená na *a*, *e*, *eň*, *ež* protahugj samohlásku půwodnj syllaby:

wjra : wěriti. nauze : nuditi.
 mjra : měriti. přjze : předu.
 wūně : woněti. chūze : choditi.

Tak také: *bjda, sláwa, krása, láska, čáka* (od čaju), *wūle, pjle, wláha, chlau- ba, zhauba, nesnáze, hráze* a t. d.

Dále: *bázeň, báseň, žjžeň, krádež. kúzeň, pjseň, přjzeň, mládež.*

54. Dwéslabičná utvořená gména střed- njho pohlawj na *lo, dlo*, protahugj samo- hlásku půwodnj syllaby:

gjdlo : gjsti, gedl.
 mýdlo : mýti, myl.
 máslo : mazati, mazal.
 prádlo : práti, pral.
 čjslo : čjsti, četl.

Tréslabičná neprotahugj ani samohlásky půwodnj syllaby, ani předposlednj: *stru- hadlo, křesadlo, ceditlo, prawidlo.*

55. Gména utvořená syllabami *ec, el, ač, eč, ič*, kteráž mužskau osobu wyzna-

menáwagj , mjwagj ostrau samohlásku w půwodnj syllabě :

kupec : kaupiti.

tkadlec : tkáti.

mlatec : mlátiti.

ctitel : ctjti.

křtitel : křtjti.

kazatel : kázati.

wydawatel : wydáwati.

pokušitel : pokaušeti.

hadač : hádati.

posluhač : poslauchati.

wykladač : wykládati.

trubač : traubiti.

zahaleč : zaháletí.

trapič : trápiti.

56. Syllabau *ce* twořená mužská gména protahugj samohlásku půwodnj syllaby : *zprávce, zhaubce, wúdce* od *zprawiti, zhubiti, woditi.*

57. Syllabami *ek, ka, ko, a jk* twořená zmenšená gména, zostřugj obyčegně průtažnau samohlásku swého původu :

dworek	:	dwúr.	konjk	:	kůň.
domek	:	dům.	mrazjk	:	mráz.
wolek	:	wúl.	nožjk	:	nůž.

58. A naopak protahugj ostrau samohlásku swého původu:

mústek	:	most.	žlábek	:	žlab.
kústka	:	kost.	wjžka	:	wěž.
lůžko	:	lože.	auško	:	ucho.
kausek	:	kus.	bauček	:	buk.

Na začátku *o* se nemůže protáhnouti: *očko, oko*. Po předložce *w* se však také *o* často protahuge; stařj psávali *wůči* místo *w oči*, tak také *gsau: wúbec, wúkol*, kdežto *w před obec, okol stogj*.

59. Samohlásky w předložkách *do, po, pro, pře, při, na, za, wy*, protahugj se, když se *gmeny* složeny *gsau*, většjm djlem: *důwod, půwod, průwod, průhon, přjwoz* od *přewezu, přjčina, přjchozj, přjstaw, náklad, základ, výklad, neb weyklad, wychod* neb *weychod*. Také před přjdawnými se protahuge *na: náhluchý, náchylný* at. d.

A. SAMOHLÁSKY.

60. ádka : čeládka. átko : dětátko.
 ádko : klekádko. atka : matka.

Wym. památka, oprátka.

Kde se psáti má *á* dlouhé,
 uěj wyslowenj pauhé;
 pravidlem tu budiž *ádka*,
 tak ku příkladu *čeládka*;
 k tomn se připogj *ádko*,
átko: *dětátko*, *klekádko*;
 krátké *atka* gako *matka*,
 dlouhé *oprátka*, *památka*.

61. áček : synáček, ptáček.

Wym. špaček, waček.

ádek : sládek.
 árna : kowárna.
 ážka : dlážka, porážka.

Wym. Pražka.

áček dlouhé, *a* však *waček*
 proti pravidlu i *špaček*,
ádek, *árna* též i *ážka*,
 we výmince bude *Pražka*.

62. ár : swár, komár, piwowár.

Wym. twar, zmar, dar.

aw : staw, splaw.

Wym. páw, rukáw.

ár se táhne aw se krátj,
twar, zmar, dar, prawidlo zvrátj,
žepak páw, rukáw ge dlauhé,
swěděj wyslowenj pauhé.

63. ár : tréslabičná *perníkár*, *slabikár*,
dwéslabičná když magj
před *ar* dvě sauzwučky.

Wym. kowár, žalár, sklenár,
kolár; rybár *i* rybař.

W každém *tréslabičném* gménu
na *ár*, prodlužugem čtenu;
dwéslabičné se s tjm spogj,
když před *ar* sauzwučku *dwogj*;
ginak krátce, a však *kowár*,
farúr, *žalár*, *sklenár*, *kolár*,
od pravidla se oddělj,
gakby dvě sauzwučky měli.

64. iwa : kopřiwa. isko : ohnisko.

iwo : kladiwo. iště : strniště.

ina : *nowina*. *ist* : *kořist*.

inec : *kozinec*. *idlo* : *kadidlo*.

Wym. *gjdlo*, *šjdlo*, *sjdlo*, *mýdlo*, *bydlo*.

iwa, *iwo*, *ina*, *inec*,

isko, *iště*, *ist* a *idlo*,

krátké *i* magj *prawidlo*,

a však *gjdlo*, *šjdlo*, *sjdlo*,

s ypsilonem *bydlo*, *mýdlo*.

65. *jce* : *swjce*, *ljce*.

ice : *samice*, *čepice*.

jčka : *swjčka*, *ljčka*.

ička : *samička*, *čepička*.

inka : *dušinka*, *matinka*.

Dwéslabičná *dlauhá jce*,

wjceslabičná však *ice*;

právě tak též *jčka*, *ička*,

když se z nich dělá *maličká*,

a kde *inka* bude státi,

tu se *gemné i* vždy *skrátj*.

66. *j* : *gměnj*, *křowj*,
 dnešnj, *howěžj*, *telecj*.

Gestli na *j* *střednj gméno*,

bud' vždy *dlauze wysloweno*,

přjdawné se k tomu *stawj*,

když má *j* *we všem pohlawj*.

67. *jm* : otějm, Kauřjm, Chrudjm.

Wym. podzim, ozim.

Každé *jm* má dlouhé zněnj,
podzim, *ozim* však w tom nenj.

68. *jk* : slawjk, zahradnj.

Wym. tolik, kolik, křik, pokřik,
gazyk, zwyk, smyk, powyk.

jček : slawjček.

Každé *jk* se dloužj hrdě,
gazyk, *zwyk*, *smyk*, *powyk*, twrdě;
k *jk* se přidá také *jček*,
gako : *slawjk* a *slawjček*.

69. *jn* : čeledjn, owějn, Gičjn.

Wym. hospodin, syn.

jn se bude dlouhé psáti,
hospodin a *syn* se krátj.

70. *iti* : hroziti, pečetiti.

jti : gjti, bjti.

Wym. powědjti, umřjti, zastřjti,
uzřjti, zawřjti, otewřjti.

W slowesech se pješ *iti* :

hroziti a *pečetiti*;

dwéslabičná magj *jti* :

gjti, *bjti*, *žjti*, *čjti*.

71. *Tréslabičná na ýka*: babyka, wládyka, motyka, osyka. *Wým.*: slabika, rafika.

Dwéslabičná: pika, klika, štika.

Wým. djka *mjsto* děka, wyka, dyka.

72. *ů* : wúdcce woditi.

škúdcce škoditi.

Bůh Boha.

Máli se o prodlaužiti,
musj se w *ů* proměnití,
a však s krauzkem: *wodit wúdcce,*
Boha Bůh a škodit škúdcce.

73. SAUZWUČKY MĚKÉ.

g : giný, *gjl.* *š* : široký, *šjdlo.*

ř : řícti, *řjgen.* *c* : cit, *ejtiti.*

ž : žiwot, *žjto.* *č* : čich, *čjhati.*

Wždy po *g, ř, ž, š, c, č,*
měké *i* neb *j* se wleče.

74. SAUZWUČKY TWRDÉ.

r : ryba, *rýma.* *ch* : chyba, *chýliti.*

h : hynauti, *hýbati.* *k* : kyše, *kýsne.*

K těmto *r, h, ch* a ke *k*,
 nikdy se neklade *měká*;
 a kdo chce po starém psáti,
 třeba k nim *č, š, ž* dáti,
domácý, cizý, zyma, sýla, sy.

SAUZWUČKY OBOGETNÉ.

75. Po *obogetných* se musj pozor dáti
 na *wyslowenj*; k *snadnějšmu* pochopenj
 budau *n, d, t*.

Zněgji tyto sauhlásky změka, jako:
n, d', t', tu se píše gemne *i, j*, zněgji
 twrdě, klade se hrubé *y, y*

<i>n</i> :	<i>nic,</i>	<i>njž.</i>	<i>nygi,</i>	<i>nýti.</i>
<i>d</i> :	<i>diw,</i>	<i>djl.</i>	<i>kdy,</i>	<i>dým.</i>
<i>t</i> :	<i>tis,</i>	<i>tjž.</i>	<i>tys,</i>	<i>týn.</i>

76. Kde se po *n, d, t* gemné *i, j*
 neb twrdé *y* psáti musj, w podobné přj-
 padnosti také po ostatnjch *obogetných*.

Nom. množ. tu gsau

<i>n</i> :	<i>geleni.</i>	<i>b</i> :	<i>holubi.</i>
<i>w</i> :	<i>páwi.</i>	<i>p</i> :	<i>čápi.</i>
<i>f</i> :	<i>drofi.</i>	<i>d</i> :	<i>hadi.</i>

m : sumi. *z* : zeměplazi.

l : sokoli. *s* : psi.

t : kohauti.

Akk. množ. viděl sem

n : geleny. *m* : sumy.

w : pávy. *l* : sokoly.

f : drofy. *t* : kohauty.

b : holuby. *z* : zeměplazy.

p : čápy. *s* : psy.

d : hady.

Přjdawná (*adjectiva*) gednoho wýchodu.

n : gelenj maso. *m* : sumj kost.

w : pawj peřj. *l* : sokolj křjdo.

f : drofj hnizdo. *t* : kohautj hlas.

b : holubj wegce. *z* : kozj mléko.

p : čapj noha. *s* : psj huba.

d : hadj kůže.

Po *n*, *d*, *t* každý zkušj,
zdaž *i* neb *y* státi musj,
ku přjkladu: *nic*, *diw*, *tjše*,
měké *i* se wždycky *pjše*;
nyney, *kdy*, a *tyčká* hrubé,
z těch se všem pravidlo klube.

77. Když *n, d, t* měkče znj před sauzvučkau, neb na konci, poznamenává se na hoře kličkau: *hoň hoňte, bud' bud'te, mlat' mlaite.*

POCHYBNOSTI *i a y.*

78.	Žvyk	:	žweykati.
	kopyto	:	kopeytko.
	byt	:	beyti.
	slyseti	:	sleychati.
	lyko	:	leyčj.
	pyšný	:	peycha.
	mydlář	:	meydlo.
	mysl	:	rozmeyšleti.
	koryto	:	koreytko.
	sypati	:	rozseypati.

Budešli pochybnost mji,
gaké *i* má w slowě býti,
proměň ge bud' w delšj, kratšj,
gak gen slowo samo stačj;
wywedešli w něm *ey* dlauhé,
tedy piš *ypsilon* paubé;
ku příkladu: *slyšj sleychá.*
žvyk žweykati, pyšný peycha.

POCHYBNOSTI *wy* a *wj* též *ey*.

79. **Náměstka** (*pronomén*) *wy*, a nerozlučná předložka (*insepar. praepos.*) *wy=*, vždycky se *y* ostrým *pjše*:

Wy gste mogli wywolenj.

Předložka *wy=*, spogena se slowesy, *pjše* se vždy ostrým, se *gmeny* pak většjm djlem průtažným *y*: *wyggiti*, *wyložiti*, *wyplatiti*. *ý*: *wýchod* (*weychod*), *wýklad* (*weyklad*), *wýplata* (*weyplata*).

Nerozlučná částěčka *ney=*, a rozkazowacj **Viho časowánj**, *pjše* se, aby to Slowáci *ay* wyslowiti mohli, vždy *y*: *neymilegšj*, *woley*.

POCHYBNOSTI *při* a *přj*.

80. **Předložka** *při*, *pjše* se oddělena vždycky a w složenj se slowesem, skoro vždycky ostrým *i*, w složenj pak se *gmenem* většjm djlem průtažným *j*: *při*, *příkládati*, *přidáwati*, *přjklad*, *přjdawek*.

POCHYBNOSTI *s* a *z*.

Předložka *bez* a *roz=*, vždycky se *pjše* *z*: *bezděčně*, *bezprawj*, *rozkoš*, *rozpak*.

Předložka *přes*, *pjše* se vždycky *s*:
přes pole, přes wodu, přes bidlo.

81. Aby se rozeznati mohlo na počátku slova *s* a *z*, musj se dáti dobře pozor na wyznamenánj; *s* znamená w složenj obyčegně tolik, co w hromadu, neb dolů. Příklad to lépe wygasnj: *shromážděti, sběhnauti, sletěti se; shoditi, spustiti, sraziti.*

82. Wyznamenánj *z* se může na těchto příkladech poznati: *zbořiti, zkaziti, zprostiti, zpustiti*, to gest *pusté činiti*, neboť *spustiti* gest dolů *pustiti.*

POCHYBNOSTI *h* a *ch*.

83. Gestli kdo w pochybnosti, máli před sauzwučku neb na konci *h* neb *ch* klásti, třeba aby se takowé slowo prodlaužilo.

h: roh rohu, sáh sáhu, trh trhu, druh druhu, (nikdy dro, dra), lehký lehannký, křehký křehaunký.

ch: hrách hrachu, duch ducha, prach prachu, puch puchu.

84. y PO b, l, m, p, s, w NA ZAČÁTKU.

bych, bys, by.	bylinář.	bytečnost.
bydlenj, bydleti.	bylinářka.	bytečný.
bydliště.	bylinka.	bytedlnost.
bydlitedlný.	bylinný.	bytedlný.
bydlitel.	Bystřice.	býti, beyti.
bydlo.	bystřiti.	bytnost.
Bydžow.	bystrooký.	bytný.
býk, beyk.	bystrost.	bytost.
bykohlawec.	bystrota.	býwalý.
býkowý.	bystřý.	býwati.
býlj, beylj.	byt, obydlj.	býwáwati.
bylina.	byť.	
lyčák.	lysák.	lysina.
lyčený.	lysati.	lysinowatý.
lyko, leyčj.	lyska, pták.	lysý.
lysáček.		
myč, kdo myge.	mydlárna.	mydliti.
myčka, též.	mydlářský.	mýdlo.
mydlář.	mydlářstwj.	mydlowý.
mydlářka.	mydliny.	mygi, mýti.

mykač.	mysliwec.	myšlenj.
mykati.	mysliwecký.	myšlénka.
mýlj, mělj.	mysliwost.	myšowý.
mylně.	myš.	mýti, meyti.
mylnost.	myšák.	mytj, pránj.
mysl.	myšenec.	myzdřiti.
mysliti.	myškowatý.	
pych, peycha.	pysk, ret.	pytlačiti.
pykati, pyči.	pyskatý.	pytlák.
pykávati.	pyšněti.	pytlář.
pyknauti.	pyšniti se.	pytlařiti.
pýřawka.	pyšnost.	pytljček.
pýr, peyr.	pyšný.	pytljk.
pýřenj.	pytel, měch.	
syn.	sýr, seyr.	syrský.
synáček.	syreček.	syrub.
synek.	syřenj.	sysel.
synowec.	syřiště.	syt.
sypacj.	syřiti.	sytiti.
sypati.	syrnj.	sytost.
sypeň.	syrowátka,	sytý.
sýpka.	syrowý.	

wy, (pron.).	wykwice.	wyžle.
wy=	wýr, weyr.	wyžlenec.
wyhně.	wysoký.	wyza.
wyka.	wýskati.	wyzina.
wykw.	wýti, co. wlk.	

35. y P O b, l, m, p, s, w, U P R O S T Ě D.

babyka.	obywatel.	plynanti.
blýskánj.	odmykati.	pomyge.
blyštěti se.	odwykati.	pomysliti.
gazyk.	omyl.	posypádko.
kobyła.	omylnost.	posypati.
kopytnjk.	omylný.	powyšenj.
kopyto.	omyti.	powýšiti.
mlýn, mleyu.	omýwati.	přemýšleti.
mlynář.	oplywánj.	Přemysl.
mlynářka.	oplywati.	rozptýliti.
mlynářský.	opykati.	slýchati.
mlynářstwj.	oslyšeti.	slyšeti.
obyčeg.	osyka.	smyčec.
obyčegný.	osypati.	smygi.
obydlj.	osypka.	smyk.

smýkati.	třpytěti se.	zpytowati.
mysl.	zbytečnost.	zwyk.
mysliti.	zbytečný.	zwykati.
myslnost.	zbytek.	zwyklost.
myslný.	zbýti.	zwyklý.
smyšlenj.	zbýwati.	zwyknauti.
smýšlenj.	zpýchati.	žwyk.
smyšlénka.	zpyšna.	žwýkánj.
smýšlený.	zpyšněti.	žwýkati.
smýwati.	zpytatel.	

86. i P O S NA ZAČÁTKU.

sice sic.	sjmě.	sjrnatý.
sièeti.	sinalost.	siroba.
sichrawice.	sjň.	sirotek.
sichrawý.	sjňce.	sirý.
sjdlo.	sjňka.	sjť.
sjge.	siný.	sjtěný.
sikora.	sipénj.	sjti, segti.
sjla.	sipěti.	sjtj, segtj.
siliti.	siptawost.	sjto, segto.

silně.	siptěti.	sjtko.
silnice.	sjra.	siwák.
silný.	sjrka.	siwý.

Po z a p o c se wždycky na začátku měké i pjse,
gediné od zowu zjwati má ý.

87. WO NA ZAČÁTKU.

wochle.	wolawec.	womég
woda.	wolawka.	wonawý.
wodák.	wolawý.	woněti.
wodnatý.	wole.	wonný.
wodnice.	wolek.	wor.
wodotok.	wolenec.	wos, wosa.
wogák.	wolenj.	wosk.
woganský.	woliti.	woskowý.
wogenský.	wolně.	wozatag.
wogna.	wolno.	woziti.
wogsko.	wolnost.	wozjk.
wolák.	wolowec.	wozka.
wolati.	wolowý.	woznice.
wolatý.	woman.	

88. ZK, ZP, ZT NA ZAČÁTKU.

zkáletí.	zkyseliti.	zpjwati.
zkaliti.	zpaměti.	zplasknauti.
zkameněti.	zpátečnj.	zplašiti.
zkašeti.	zpátkem.	zplesniwěti.
zkáza.	zpaura.	zploditi.
zkaziti.	zpauzeti.	zplozenj.
zklamati.	zpěčiti se.	zpodek.
zkopati.	zpěčowati se.	zpodepřenj.
zkřehlý.	zpeněžiti.	zpodnj.
zkřehnauti.	zpěrek.	zpohaněti.
zkřiknauti.	zpět.	zpokogen.
zkrwawiti.	zpěw.	zpomenauti.
zkusiti.	zpěwák.	zpomjnati.
zkušenj.	zpěwawý.	zpotwořiti.
zkušenosť.	zpewněnj.	zpowěd.
zkušeny.	zpewniti.	zpowědnjk.
zkwetnauti.	zpjchati.	zpowjdati.
zkynauti.	zpjti.	zpozdilost.
zkypřeti.	zpjnati.	zpozdilý.
zkysati.	zpitoměti	zpráchniwěti.

zprahlý, zpráhlý.	zurnost.	ztepleti.
zprašiwěti.	zurný.	ztonauti.
zpráwa.	způsob.	ztopiti.
zprávce.	způsobá.	ztracenj.
zprávec.	způsobilost.	ztracený.
zprawiti.	způsobilý.	ztráta.
zpráwně.	způsobnost.	ztratiti.
zprawowati.	způsobný.	ztrěstiti.
zprerážeti.	způsobowati.	ztrestati.
zředu.	zpustiti.	ztrnauti.
zprnewěřilost.	zpuštěnj.	ztropiti.
zprnewěřilý.	zpsychati.	ztroskotati.
zprnewěřiti se.	zpyšna.	ztuchlý.
zprosta.	zpyšněti.	ztuchnauti.
zprostiti.	zpytatel.	ztupěti.
zprzněnj.	zpytowati.	ztupiti.
zprzniti.	ztemna.	ztužiti.
zpuchnauti.	zteněti.	ztwrditi.
zpupnost.	ztenka.	ztwrdnauti.
zpupný.	ztepilý.	ztýčiti.

89. SLOWA MJSTY CHYBNĚ
WYSLOWOWÁNA.

auzký.	čtyry.	hladký.	klatba.
Bawory.	daremný.	hlaubka	kletba.
berla.	dcera.	hloh.	klekádko.
bljzký.	dědic.	hluboký.	klubko.
bohatstwj.	dětinský.	hmatati.	kluhký.
božský.	domněnj.	hmožditi.	kluzký.
Bůh.	dražšj.	honba.	kněžský.
budka.	druh.	howádko.	knjžka.
břeh.	dsky.	hranosteg.	kolomaz.
cedjdko.	gablko.	hromádka.	kostnice.
chřadnauti.	geti, gedu.	hrozen.	koštěný.
chřtán.	gestli.	hřbet.	koželuh.
chwoště.	gežto.	hřbitow.	krádež.
čeládka.	gjška.	hřeben.	krygi, kryti.
čepile.	gméno.	hřebjk.	křehký.
čtenjk.	hanba.	hřegi.	lalok.
čtwerák.	hádka.	hřměti.	lepšj.
čtwerý.	hebký.	kapsa.	lebka.
čtwrt.	hedwábj.	kterak.	lidský.
čtwrtek.	hezký.	který.	lechtati.

luh, lauh.	nehty, ne-	pan páter.	prosba.
luza.	het.	párádko.	prub.
lužko.	neduh.	pařžský.	pšenice.
lžjce.	nenj.	paznehty.	půgdu.
masný.	necht.	pigawice.	rada.
macecha.	nynj.	pjsemnost	razsocha.
matčín.	njzký.	pjsnička.	režný.
měděnec.	něco.	pluh.	rozgih.
menšj.	nocleh.	podswinče.	rozžhnauti.
mlynář.	obsah.	podšew.	rtuť.
mladšj.	obzwláštne.	poněwadž.	rygi.
mládež.	odměna.	porážka.	ryzka.
městský.	osm.	pošta.	řebřjk.
mjšek.	osteychati	powřjslo.	řeřicha.
množstwj.	se.	praděd.	řjdký.
mořský.	otčjm.	přehrštlj.	sádka.
mrawenec.	owoce.	pražský.	sáh, sahati.
mucho-	ozher.	pražka.	sázka.
můrka.	ožeh.	přazka.	schůzka.
mužský.	pawauk.	překážka.	scjpnauti.
naděge.	pawučina.	přezka.	sedlka.
nazadrhmo.	paběrky.	přjlbice.	sedlský.
nebožtjk.	Pán Bůh.	procházka.	sedm.

shledati.	strawa.	tkadlec.	wlhký.
shnilý.	strážce.	tkanice.	wljdny.
shořeti.	střenka.	trh.	wozka.
shromáž-	střep.	uzký.	wrabec.
děti.	střewjc.	wážky.	wrábnjk.
shrnauti.	střewo.	wěděti.	wrah.
sirotčj.	střjda.	westi, we-	wráworati.
sklenička.	střjdka.	du.	wřed.
skulina.	swětský.	welblaud.	wřeteno.
skýwa.	swědčiti.	wětew.	wstřjc.
sladký.	swléci.	wětšj.	wýtah.
smola.	swrab.	wezmu.	wzácnost.
smyčec.	swrběti.	wzjti.	wzácný.
sopauch.	šamrha.	weyhře-	wždyť.
sowa.	škubati.	wný.	zagjc.
spodky.	šlupka.	wina.	zagisté.
sražka.	šťastný.	winen,	zegtra.
srdce.	šwestka.	winna,	zráti.
srdnatost.	tchán.	winno.	zrowna.
stkadlen.	tchoř.	wlastnj.	zwlášť.
stkwěti se.	tchyně.	wlastnost.	žiwočich.
stoh.	těžký.	wlhkost.	

90. SLOWA SOBĚ PODOBNÁ.

autek, <i>u tkadlce.</i>	autěk, <i>utjkánj.</i>
bába, <i>panj bába.</i>	baha, <i>stará baba.</i>
báseň, <i>smyšlénka.</i>	bázeň, <i>strach.</i>
bidlo, <i>čjm se bige.</i>	bydlo, <i>obydlj.</i>
bil, <i>bjti, práti.</i>	byl, <i>býti, gsem, budu.</i>
bjlá, <i>bélaunká.</i>	byla.
chrást, <i>od zelj.</i>	chrast, <i>křowj.</i>
chřest, <i>hřmot.</i>	křest, <i>swátost.</i>
čáka, <i>naděge.</i>	čárka, <i>praužek.</i>
čistj <i>potokowé.</i>	čjsti <i>knihy.</i>
djka, <i>wděk.</i>	dyka, <i>tulich.</i>
dogjti <i>někam.</i>	dogiti <i>kráwy.</i>
dráha, <i>cesta.</i>	drahá, <i>nelaciná.</i>
dub, <i>zdrawj.</i>	duch, <i>duše.</i>
gáhla, <i>omleté proso.</i>	gehla, <i>k šitj.</i>
gahelnjk, <i>pečená kaše</i> <i>z gahel.</i>	gehelnjk, <i>w němž</i> <i>gsau gehly.</i>
geseň, <i>ž. podzimek.</i>	gesen, <i>m. strom.</i>
gedna, <i>počet.</i>	gedná, <i>gednati.</i>
gich, <i>Gen mn.</i>	gih, <i>polednj wjtr.</i>
gim, <i>Dat. mn.</i>	gjm, <i>gjsti, gedl.</i>
ginj, <i>druzj.</i>	gjnj, <i>ginowatka.</i>
gist, <i>bezpečén.</i>	gjst, <i>gjsti, gedl.</i>

heský, co náležj He- sům.	hezký, odtud he- zaunký.
hrozen, winný.	rožeň, k pečenj.
hruda, hliněná.	ruda, kowová.
kad', kaditi, sls.	kád', nádoba.
kolik, otázka.	koljk, malý kůl.
kruch, krušec.	kruh, kolo.
křtiny, hody po křtu.	třtiny, rákosj.
kus, djl něčeho.	kūs, (lépe kos,) pták.
láhvice, nádoba.	lawice, k sezenj.
lák, mok neb štáwa.	lak, blýskawá pakost.
látí, zlořeciti.	lati, lať, hrázka.
leb, lebka hlavy.	lep, na ptáky.
lest, podwod, klam.	lezt, lezu.
libý, přjgenný.	ljbj se, ljbiti se.
ljčený, ličidlem.	lyčený, k. p. prowaz neb klobauk z lyka, z leyčj.
ljčený, léčený, nastra- žený také hogený.	lyska, wodnj pták.
ljška, ořešj.	lysati, plechatěti.
ljšati se, lahoditi.	mastné kraupy.
masné krámy.	mech, w lese.
měch, pytel.	my, gsme byli, N. m.
mi, mně Dat. ged.	myč, kdo myge.
mjč, ke hře.	milé djtě!
mjle, ž. mile přs.	

mjšek, <i>malý měch.</i>	mujšek, <i>malý mnich.</i>
mjti, <i>měti, mám.</i>	mýti, <i>meyti, mygi.</i>
mjza, <i>šťáva.</i>	mjsa, <i>nádoba.</i>
muž, <i>člowěk.</i>	můž, <i>může od mohu.</i>
panj, <i>pani, žena.</i>	páni, <i>muži.</i>
pařiti <i>horkem.</i>	pářiti <i>dwa a dwa.</i>
pas, <i>powolenj.</i>	pás, <i>k opásánj.</i>
pata, <i>u nohy.</i>	pátá, <i>w počtu.</i>
pjeh, <i>lépe pěch.</i>	pych, <i>přjkořj.</i>
pjchati, <i>špičkau.</i>	pýchati, <i>pyšným byti.</i>
pjsk, <i>na pérj.</i>	pysk, <i>ret.</i>
pitel, <i>pigák.</i>	pytel, <i>(měch) na obilj.</i>
plod, <i>co se zplodj.</i>	plot, <i>hradba pletená.</i>
plinauti, <i>plwati.</i>	plynauti, <i>plowati.</i>
powězte, <i>powědjti.</i>	powěste, <i>powěsiti.</i>
prach, <i>prášiti.</i>	práh, <i>we dweřjch aneb</i>
prak, <i>k házenj.</i>	<i>spád vody.</i>
práwo, <i>k něčemu.</i>	wprawo, <i>naprawo.</i>
prst, <i>prstu, u ruky.</i>	prst, <i>prsti, země.</i>
pučj <i>se stromowj.</i>	pügčj, <i>na dluh.</i>
pust, <i>pustiti.</i>	púst, <i>postu.</i>
račj <i>klepeto; ráčj, ráčiti.</i>	radšj, <i>raděgi.</i>
rada, <i>raditi.</i>	ráda, <i>rád, rádo.</i>
ranjm, <i>činjm ránu.</i>	rannjm <i>gitrem.</i>
saně, <i>saň, drak.</i>	sáně, <i>k gezděnj.</i>

schladiti, ochladiti.	shladiti, zahubiti.
sem, na to místo.	gsem, býti.
sjň, w domě.	syn, synek, dítě.
sjrný, ze sjry.	syrný, ze seyra.
sjť, na ryby.	syť, od sytiti.
skalj, mnoho skal.	zkalj, zakalj.
skowati, kow.	schowati, ukliditi.
slepý, newidomý.	slepj, zaslepuge, sls.
sliniti, slintati, sliny	slynauti, slowitným,
wydáwati.	slawným býti.
spausta, machina.	zpausta, pustota.
stala se přjhoda.	stála na noze.
stalá přjhoda.	stálá, ustawičná, ne-
stala mu hlavu.	přestáwagj.
struh, na šindele.	pstruh, ryba.
sud', sauditi.	sud, bečka.
swarba, co se swařj:	swadba, swatba, sňa-
hrách a kraupy.	tek, oddawky.
swatost, cos swatého.	swátost, sedmerá.
trest, trestu, trestati.	trest', třti, třtina.
wada, chyba.	wáda, hádka.
wěčnost, wěk.	wděčnost, uznalost.
wěčný, na wěky.	wděčný, uznalý.
wedro, parno.	wědro, čtwrt sudu.

wěk, <i>stoletj.</i>	wděk, <i>zaljbenj.</i>
wěsti, <i>wěsti, wedu.</i>	wézti, <i>wezti, wezu.</i>
wj, <i>od wěděti.</i>	wy, <i>Nom. wy= předl.</i>
wjdati, <i>často widěti.</i>	wydati, <i>od sebe dáti.</i>
wjdáwati, <i>těž.</i>	wydáwati, <i>těž.</i>
wigi, <i>wjti, winauti.</i>	wygi, <i>wýti, co wlk.</i>
wjr, <i>we wodě.</i>	wýr, <i>weyr, sowa.</i>
wjskati, <i>hledati.</i>	wýskati, <i>ichuchu!</i>
wraná, <i>klisna.</i>	wrána, <i>pták.</i>
wraný, <i>kůň.</i>	wrány, <i>mn. od wrána.</i>
wrch, <i>hora.</i>	wrh, <i>wrhu, wrženj.</i>
wos, <i>neb wosa, hmiz.</i>	os <i>neb osa, axis.</i>
wjžka, <i>wěžka.</i>	wýška, <i>wysokost.</i>
zastup, <i>zastaupiti.</i>	zástup <i>lidu.</i>
zdrawj, <i>zdrawota.</i>	zdrawý <i>člowěk.</i>
zed', <i>z kamenj.</i>	zeť, <i>dceřin muž.</i>
zjwati, <i>newyspale.</i>	wzýwati, <i>wolati.</i>
zpjchati <i>gehlau.</i>	zpychati, <i>pyšným býti.</i>
zpustiti, <i>pusté činiti.</i>	spustiti, <i>něco dolů.</i>
zubák, <i>zubáč, zubatý.</i>	zuwák, <i>zauwák.</i>
žemlička, <i>hauska.</i>	zemnička, <i>len zemnutý.</i>
ženj se, <i>bere ženu.</i>	ženy, <i>ženské osoby.</i>

O B S A H.

	Stránka
P ředmluwa	3
PRAVIDLA MLUWNICKÁ.	
O pjsmenech	3
Rozvrženj pjsmen	3
Samohlásky	6
Sauhlásky	7
Proměna sauhlásek	8
Pohlawj rozličnost	8
O gměně statném	11
Skloněnj I. (chlap, dub, slowo)	12
Skloněnj II. (hráč, meč, pole)	13
Skloněnj III. (kost) IV. (ryba)	18
Skloněnj V. (země)	19
Skloněnj VI. (znamenj)	21
Dual neb dwogný počet	22
O gměně přjdaawném	22
Obrazeč A. (prawý) B. (božj)	24
O náměstkách	25
Obrazec C. (ten, to, ta)	25
Obrazec D. (on, ono, ona)	26
Obrazec E. (náš, naše)	27
Obrazec F. (gá, ty)	28
O slowesech	29
Formy slowes	30

O B S A H.

	Stránka
Obrazec slowesa gsem, býti	31
Časowánj I. II. III. (wezu, pigi, hnu)	35
Časowánj IV. VII. V. (hledjm, shánjm, honjm)	38
Časowánj VI. (wolám)	42
O předložkách	43
O přjslowkách	44
O spogkách	46
O vykřiknjcch	47

PRAWIDLA PRAWOPISNA.

O welikých pjsmenech	47
Protahowánj a ostřenj samohlásek	49
Samohlásky	57
Sauzwučky měké	61
Sauzwučky twrdé	61
Sauzwučky obogetné	62
Pochybnosti při <i>i</i> a <i>y</i>	64
Pochybnosti při <i>wy</i> a <i>wý</i> též <i>ey</i>	65
Pochybnosti při <i>a</i> a <i>přj</i>	65
Pochybnosti z <i>a</i> a <i>s</i>	65
Pochybnosti <i>h</i> a <i>ch</i>	66
<i>y</i> po <i>b, l, m, p, s, w</i> na začátku	67
<i>y</i> po <i>b, l, m, p, s, w, u</i> prostřed	69
<i>i</i> po <i>s</i> na začátku	70
<i>WO</i> na začátku	71
<i>ZK, ZP, ZT</i> na začátku	72
Slowa mjsty chybně wyslowowána	74
Slowa sobě podobná	77

K dostánj gsau geště:

Gesnerowy Idylly od Wáclawa Hanky,
w Praze 1819. 254 str. 12mo. za 15 kr. str.

Idylly tyto gsau plod několika neyzpokogenějšch hodin slawného spisowatele, gegž moc obrazotworná a tichaunká mysl w zlatý swěta wěk šťastně postavila. Každý obraz tichaunkého poklidu a gemné, neweytržné blaženosti musj se lidem šlechetně smeyšlegjećm ljbiti, a tjm wjce se nám ljbj podjwánj, gež básnjk z neporušené přjrody čerpá, gelikož často neyblaženějšm dobám žiwota našeho podobati se zdagj.

Igor Swatoslawič. Hrdinský zpěw o taženj proti Polowcům. Wěrně w půwodnjm gazyku, s připogenjm českého i německého přeloženj od Wáclawa Hanky. W Praze 1821. 80 stran 8vo. za 10 kr. str.

Památka tato básnjctwj staroruského XII. wěku mnohokráte, právě nynj též w polštinu, přeložena, wždy s důstognau pochwalau přigata byla. O přeloženj našem Sederholm w Igoru swém w Moskwě 1825 na str. 4. takto se pronesl: „Překladatel půwodnj básně básnjcky poňal, a w kwetaucjch důstogném gazyku wrátil, a ne zřjodka geg wodil Genius w temných mjstech prawý wýznam naleznauti.“

Jaroslav Wjtěz nad Tatary. W Praze 1825 in 4to na velinském papjře za 6 kr. str.

Hankowy Pjsně. W Praze 1831, 152 str. in 16mo. Třetj welmi rozmnožené wydánj, s pěknými winětkami we slušné obálce za 12 kr. str.

Chr.-V

Bo

3